

Teresa Kosyra–Cieślak

Szczegółowe wymagania programowe

Przeszłość i dziś

LICEUM i TECHNIKUM

Wydawnictwo
STENTOR

Warszawa 2021

3

część 2

Korekta:
Ingeborga Jaworska-Róg
Skład i łamanie
Wioletta Szebesta

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
Warszawa 2021

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR

02-793 Warszawa

ul. Villardczyków 10/73

tel. 797 657 960

e-mail: stentor@stentor.com.pl

www.stentor.pl

<https://klubnauczyciela.stentor.pl/>

Program „Przeszłość i dziś”. Klasa 3, część 2

Szczegółowe wymagania programowe

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręczniku Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś. Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 3, część 2. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada (z drobnymi wyjątkami) koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego.

Klasa 3 część 2

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE, WOJNA, OKUPACJA I STALINIZM uczeń:		
<p>1. Ważne kierunki w sztuce początków XX w.</p> <p>Przykłady dzieł sztuki dwudziestolecia międzywojennego, np.</p> <p>G. Balla, <i>Szybkość samochodu</i></p> <p>W. Roguski, <i>Dancing Kompozycja</i></p> <p>P. Picasso, <i>Panny z Awinionu, Martwa natura</i></p> <p>P. Citroen, <i>Fotomontaż</i></p> <p>M. Duchamp, <i>Mona Lisa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa kierunki zmian w sztuce na początku XX wieku – wymienia główne tendencje i hasła związane z nowymi kierunkami w sztuce (np. aktywizm, zmiana, bunt, szybkość, rozwój cywilizacyjny, masowość, zwrot ku przyszłości, antymimetyzm, deformacja, karykatura i groteska), krótko je komentuje, odnosi do przykładów dzieł sztuki – wymienia i krótko przedstawia kierunki artystyczne: futuryzm, dadaizm, kubizm, ekspresjonizm, surrealizm; wskazuje najważniejszych przedstawicieli i wybrane dzieła – wyjaśnia terminy: kultura masowa, środki masowego przekazu – opisuje wybrane dzieła sztuki awangardowej, wskazując ich charakterystyczne cechy – ogólnie wyjaśnia terminy: awangarda, modernizm i *przedstawia relacje, jakie między nimi zachodzą – czyta ze zrozumieniem literaturę naukową i eseistyczną na temat sztuki, znajduje informacje związane z tematem – buduje wypowiedzi na temat dzieł sztuki, formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia i komentarze – gromadzi i przetwarza informacje – wykorzystuje multimedialne źródła informacji 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje znalezione informacje i dzieła w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach (z wykorzystaniem środków multimedialnych) – wskazuje filozoficzne podstawy nowej sztuki (Nietzsche, Bergson, psychoanaliza Freuda) – szerzej wyjaśnia, czym jest kultura masowa, i wskazuje jej podstawowe obszary (np. tania książka, prasa, komedie słapstickowe) – *dostrzega związki między kierunkami awangardowymi w poezji i w innych dziedzinach sztuki – przedstawia wpływ wynalazków techniki (radio, gramofon, kino) na rozwój sztuki – *rozpoznaje i charakteryzuje style w sztuce (np. kubizm, futuryzm, ekspresjonizm); interpretuje je na przykładach wybranych dzieł – krótko przedstawia początki filmu jako nowej dziedziny sztuki, wskazuje najważniejszych twórców, wymienia niektóre tytuły (np. Chaplin, Eisenstein, film ekspresjonistyczny, filmowy surrealizm Buñuela, plany filmowe, montaż filmowy) – porządkuje informacje w problemowe całości, buduje bazę danych
<p>2. Uchwycić ruch i energię miasta. Poeci wyzwoleni z tradycji romantycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin: dwudziestolecie międzywojenne – analizuje i interpretuje czytane wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • określa sytuację liryczną, ja liryczne, ty (odbiorcę), bohatera • rozpoznaje środki stylistyczne i kompozycyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> – *rozpoznaje tradycję kulturową, którą przywołują poeci, i określa cel nawiązania – *określa funkcje nawiązania ewangelicznego w wierszu Tuwima – określa, jaka koncepcja poety i poezji zawarta jest w wierszach (unieważnienie modelu romantycznego)

<p>J. Tuwim, <i>Chrystus miasta; Do krytyków</i></p> <p>J. Lechoń, <i>Herostrates</i></p> <p>M. Głowiński, J. Sławiński, <i>[Miasto w poezji]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa ich funkcje • wskazuje motywy kulturowe (biblijne, romantyczne) i określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne <p>– *rozpoznaje w wierszach prozodyczne elementy stylu (akcenty, intonacja, dynamizacja itp.) i określa ich funkcje</p> <p>– określa funkcje scenerii miasta w wierszach Tuwima</p> <p>– określa stosunek podmiotu lirycznego do tradycji literackiej (np. do zadań romantycznego poety)</p> <p>– wskazuje w wierszach elementy stylu potocznego i określa ich funkcję</p> <p>– opisuje wyłaniający się z wierszy obraz Polski</p> <p>– w wierszu Lechońa dostrzega aluzje do polskiej historii oraz symbole romantyczne; interpretuje je</p> <p>– *dostrzega romantyczny rodowód poezji Lechońa</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragment eseju</p> <p>– redaguje notatki</p> <p>– poszukuje dodatkowych informacji, dokonuje ich selekcji i hierarchizacji</p> <p>– sporządza plan prezentacji (kompozycyjny)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *w wierszu Tuwima rozpoznaje i interpretuje motyw tańca (wprowadza kontekst innych „tańców literackich”) – *w wierszu <i>Herostrates</i> dostrzega nawiązania do <i>Nocy listopadowej</i> Wyspiańskiego; interpretuje ich funkcje – *dostrzega w wierszach założenia programowe (Skamandra), interpretuje je – samodzielnie przygotowuje i przedstawia w klasie prezentację na temat motywu miasta w literaturze i sztuce – funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne
<p>3. Grupy poetyckie w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>Nowe tematy – nowa estetyka – nowy język poetycki</p> <p>M. Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Kurze łapki; Stara kobieta; Płyty Carusa</i></p> <p>B. Jasiński, <i>But w butonierce</i></p> <p>J. Przyboś, <i>Na kołach; Wieczór</i></p> <p>*T. Peiper, <i>Miasto. Masa. Maszyna</i> (fragm.)</p> <p>Muzyka: E. Caruso, <i>Mamma Mia, Che Vo' Sape</i> E. Demarczyk, <i>Pocałunki</i>, sł. M. Pawlikowska-Jasnorzewska, muz. Z. Konieczny</p> <p>Malarstwo reprezentujące nurty polskiej sztuki w dwudziestoleciu</p> <p>Rzeźba, np.: Z. Pronaszko, <i>Projekt pomnika Adama Mickiewicza</i> A. Zamoyski, <i>Tango</i></p>	<p>– przedstawia grupy poetyckie istniejące w dwudziestoleciu międzywojennym (futurystów, Skamandra, Awangardę Krakowską, drugą awangardę); krótko je opisuje, wymienia przedstawicieli</p> <p>– interpretuje czytane utwory; wskazuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • codzienność i sprawy „zwyčajne” jako tematy poetyckie, • nowego bohatera (szary człowiek i tłum), • fascynację techniką i przestrzenią wielkomięską, • witalność, dynamizm, • odrzucenie tradycji i pochwałę cywilizacji, • zachwyt nad nowymi dziedzinami sztuki i nowymi mediami (np. kino, gramofon) itp. <p>– określa postawy podmiotów lirycznych</p> <p>– opisuje poetykę czytanych wierszy, m.in. wskazuje nowatorstwo formalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • język potoczny w wierszach skamandrytów, • „spiętrzoną” metaforę i elipsę w wierszach Przybosia, • odejście od rygorów wersyfikacyjno-składniowych itp.; <p>– charakteryzuje warstwę brzmieniową wierszy: rymy, rytm stylistyczne; określa ich funkcje</p> <p>– w czytanych utworach wskazuje cechy i tematy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakterystyczne dla grup i nurtów poetyckich • indywidualne, specyficzne dla poszczególnych twórców dwudziestolecia <p>– omawia wybrane dzieła sztuki polskiej (malarstwo, rzeźbę) powstałe w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>– *przedstawia nurty w sztuce polskiej dwudziestolecia (np. formizm, koloryzm); rozpoznaje ich cechy w omawianych dziełach sztuki</p> <p>– redaguje notatkę, definicję, hasło encyklopedyczne</p> <p>– gromadzi informacje wokół tematu (np. grupy poetyckie w dwudziestoleciu międzywojennym), tworzy bazę danych</p> <p>– redaguje wypowiedź argumentacyjną na temat poezji dwudziestolecia międzywojennego</p>	<p>– prezentuje futurystów, Skamandra i Awangardę Krakowską jako grupy poetyckie; odwołuje się do czytanych wierszy, *wykorzystuje informacje samodzielnie znalezione w różnych źródłach</p> <p>– przedstawia postacie poetów z kręgu Skamandra, a także *futurystów (Jasińskiego) i *Awangardy Krakowskiej (Przybosia), wymienia ich utwory, podaje najważniejsze wiadomości biograficzne, ogólnie charakteryzuje ich twórczość</p> <p>– przygotowuje i wygłasza prezentację (referat); wykorzystuje środki multimedialne</p> <p>– w czytanych wierszach</p> <ul style="list-style-type: none"> • odnajduje założenia programowe grup i nurtów poetyckich • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje (*dostrzega w nich wykładniki nowatorstwa i awangardowości utworów) <p>– *na podstawie czytanych utworów omawia przemiany postaw twórczych poetów (np. Tuwima – od „barbarzyńcy w mieście” do poety „słowiarza”, Przybosia – od fascynacji miastem ku pejzażom wiejskim)</p> <p>– *przedstawia różne koncepcje poety (artyści) i poezji obecne w programach i utworach dwudziestolecia („barbarzyńca”, „kabaretowy prześmiewca”, „poszukiwacz słowa”, „eksperymentator w laboratorium sztuki”)</p> <p>– *charakteryzuje rozwój sztuki polskiej w dwudziestoleciu; przedstawia twórców różnych nurtów i grup oraz interpretuje ich dzieła</p> <p>– porównuje utwory poetyckie i dzieła innych sztuk reprezentujących te same (lub pokrewne) nurty artystyczne; określa, jak te same idee wyrażane są językami różnych sztuk</p> <p>– redaguje wypowiedź argumentacyjną (lub *esej) na temat przemian w sztuce dwudziestolecia międzywojennego</p>

<p>4. Klasycyzm w dwudziestolecu międzywojennym</p> <p>L. Staff, <i>Wysokie drzewa; Bonaccia; Harmonia</i></p> <p>J. Tuwim, <i>Sitowie; Zmęczenie</i></p> <p>J. Iwaszkiewicz, <i>Lipiec; Źródło Aretuzy</i></p> <p>Sztuka klasyczna, np.: Poliklet, <i>Doryforos</i> Myron, <i>Dyskobol</i> Michał Anioł, <i>Dawid</i> J. Vermeer, <i>Kobieta z dzbanem</i></p> <p>Muzyka: fragmenty utworów K. Szymanowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę, problematykę, nastrój • analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową • wskazuje środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje • rozpoznaje klasyczny wzorzec poezji • interpretuje treści alegoryczne i symboliczne – przedstawia funkcjonowanie motywu harmonii – rozpoznaje motywy antyczne i biblijne; objaśnia je i określa ich funkcje – w czytanych utworach dostrzega i interpretuje erudycyzmy i nawiązania kulturowe – w wierszach Staffa wskazuje elementy stoicyzmu; *określa jego miejsce w budowaniu filozofii twórczej poety – określa przedstawioną w wierszach postawę poety i koncepcję poezji – określa dziedzictwo kulturowe obecne w czytanych wierszach (nawiązania „śródziemnomorskie”, przywoływane dzieła sztuki itp.) – *wyjaśnia rolę nawiązań do tradycji kultury w budowaniu wartości uniwersalnych – w czytanych wierszach odnajduje antyczny ideał harmonii, piękna i dobra moralnego – na podstawie znanych utworów i dzieł sztuki wyjaśnia symbolikę źródła – wyjaśnia terminy: klasycyzm, klasycyzny, wskazując różne ich znaczenia – na podstawie dzieł literatury i sztuki uzasadnia, że antyk i mity greckie stanowią wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej – pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza – *interpretuje porównawczo wybrane wiersze różnych poetów oraz jednego poety – pochodzące z różnych okresów twórczości (np. Tuwima) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego i klasyka poezji polskiej – analizuje warstwę brzmieniową wiersza <i>Wysokie drzewa</i>; *wyjaśnia jej rolę w budowaniu nastroju i przekazu wiersza – *określa, jaka koncepcja filozoficzna jest związana z antycznym rozumieniem poety doskonałego – *wyjaśnia określenie „poeta słowiarz” odnoszące się do Tuwima (odwołując się do czytanych utworów) – wyjaśnia termin: topos, podając przykłady; przedstawia rolę toposów w poezji klasyków – *w wierszach Iwaszkiewicza odnajduje elementy klasyczne i parnasistowskie – wyjaśnia określenie „poeta kultury” w odniesieniu do Iwaszkiewicza (lub innych twórców) – przygotowuje prezentację na temat obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej; wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego i *własne lektury oraz materiał ilustracyjny – *redaguje interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
<p>5. Rozwój powieści. Wielka proza światowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje model XIX-wiecznej powieści realistycznej z powieściami dwudziestolecia międzywojennego – wymienia i krótko prezentuje najważniejszych autorów powieści dwudziestolecia i ich twórczość (M. Proust, J. Joyce, T. Mann) – wskazuje charakterystyczne cechy poetyki dzieł takich, jak <i>Ulisses, W poszukiwaniu straconego czasu, Czarodziejska góra</i> – krótko przedstawia techniki narracyjne stosowane w powieści dwudziestolecia i ich funkcje; *porównuje ze sposobami narracji stosowanymi w utworach wcześniejszych epok – *znajduje w różnych źródłach wiadomości o rozwoju powieści (sposobach kreowania świata przedstawionego, technikach narracyjnych, konwencjach) – sporządza bibliografię wykorzystanych źródeł (także internetowych) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różne kierunki poszukiwań formalnych prozy realistycznej w dwudziestolecu: <ul style="list-style-type: none"> • czas subiektywny i monolog wewnętrzny bohatera w powieści Prousta, • strumień świadomości i symultanizm Joyce’a, • „powieść edukacyjną” Manna, • behawioryzm, np. Hemingwaya – *przedstawia wpływ filozofii i psychologii na rozwój powieści – *wnioskuję, dlaczego czas stał się jednym z głównych tematów powieści (sztuki XX w.) – porządkuje informacje w problemowe całości, tworzy bazę danych – *przygotowuje referat (prezentację) o rozwoju powieści na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu; wygłasza ją w klasie

<p>6. Przedwiośnie – czyli spór o idee</p> <p>S. Żeromski, <i>Przedwiośnie</i></p> <p>Z.J. Adamczyk, [Znaczenie opowieści o szklanych domach w „Przedwiośniu” Stefana Żeromskiego]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza powieść (lub wybrane wątki) – przedstawia tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony powieści: <ul style="list-style-type: none"> • czas i przestrzeń • kreacje bohaterów • przebieg wydarzeń • sposób prowadzenia narracji – rozpoznaje realistyczną konwencję powieści, określa jej cechy – przedstawia obraz rewolucji ukazany w powieści; toczącą się wokół niej dyskusję oraz literackie środki jej opisu – charakteryzuje przestrzeń powieściową ukazującą polską rzeczywistość; *dostrzega jej symboliczny wymiar (np.: Nawłóć i Chłodek, dzielnice Warszawy, marsz na Belweder itp.) – charakteryzuje głównego bohatera i sposoby jego kreowania: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia etapy jego dojrzewania i edukacji, • określa przynależność pokoleniową, • wskazuje polski, ale i rewolucyjny rodowód • określa sposób widzenia polskiej rzeczywistości • określa rolę miłości w jego życiu • pokazuje cele, pragnienia, motywację – interpretuje dialogową konstrukcję III części utworu (zderzenie równorzędnych racji w polemice Cezarego z Gajowcem i Antonim Lulkiem) – interpretuje otwarte zakończenie losów bohatera (*wskazuje różne sposoby jego odczytania) – odczytuje metaforyczny sens tytułu powieści i tytułów jej części – interpretuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść wyrastającą z rozczarowania pierwszymi latami niepodległości – interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny społeczny, polityczny, egzystencjalny, literacki i inne) – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy – w interpretacji <i>Przedwiośnia</i> wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej – zabiera głos w dyskusji na temat decyzji bohatera oraz racji reprezentowanych przez różne postacie – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) odnoszącą się do jej problematyki powieści 	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść polityczną i edukacyjną – wyjaśnia termin: powieść polifoniczna i odnosi go do III części <i>Przedwiośnia</i> – *porównuje Nawłóć i Sopolcowo (ew. inne literackie obrazy dworu ziemiańskiego) – wskazuje dwa typy narracji obecne w powieści (auktorialną i personalną) i określa ich funkcje – *rozumie pojęcie aluzji literackiej i stosuje je w interpretacji utworu – analizuje język i styl, jakim pisarz przedstawia opisy polskiej rzeczywistości – w kreacji Cezarego Baryki wskazuje nawiązania romantyczne – wnioskuje na podstawie powieści, jak Żeromski wyobrażał sobie etos polskiej inteligencji – *charakteryzuje poglądy polityczne i społeczne Żeromskiego (np.: konieczność zachowania niepodległości, likwidacja nędzy, potępienie komunizmu i rewolucji) – *wie, jakie kontrowersje wzbudzało <i>Przedwiośnie</i> i jakie oskarżenia wysuwano pod adresem autora; polemizuje z nimi, wykorzystując interpretację powieści i wiadomości z podręcznika – przygotowuje przemówienie związane z problematyką powieści; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – formułuje tezy i argumenty, odnosząc się do treści utworu i wykorzystując wnioski interpretacyjne – *wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych – analizuje strukturę tekstu naukowego, wskazuje tezy i określa sposób prowadzenia wywodu
<p>7. Granica jako powieść psychologiczno-obyczajowa, polityczno-społeczna, filozoficzna...</p> <p>Z. Nałkowska, <i>Granica</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza powieść (lub wybrane fragmenty i wątki) – określa tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony utworu (czas i przestrzeń, postacie, wydarzenia itp.) – rozpoznaje realistyczną konwencję powieści – wskazuje inwersję czasową jako zasadę kompozycyjną powieści i określa jej funkcję – *wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo kompozycji utworu – charakteryzuje głównego bohatera: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różne źródła informacji i relatywność oceny postaci • analizuje drogę życiową Zenona i jego przemiany; • wskazuje czynniki, które miały wpływ na moralne ukształtowanie się bohatera, jego cele, decyzje itp. • dostrzega tragizm bohatera i *wskazuje jego społeczne i psychologiczne źródła 	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje termin: inwersja czasowa – wskazuje różne płaszczyzny interpretacji powieści (psychologiczno-moralną, polityczno-społeczną, filozoficzną), omawia je, odwołując się do treści utworu – przedstawia wydarzenia ukazane w powieści z punktu widzenia różnych postaci; wyciąga wnioski – zabiera głos w dyskusji na temat prawdy w życiu człowieka, relatywizmu ocen, istnienia obiektywnych norm moralnych (odnosi swoje sądy do <i>Granicy</i> i innych utworów) – *odczytuje poglądy filozoficzne wpisane w kreacje postaci (np. determinizm) – komentuje postępowanie postaci powieściowych, uwzględnia koncepcję „wdrukowanego” schematu postępowania – *interpretuje obecność w powieści motywu maski

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> – określa sposób prowadzenia narracji; wskazuje punkt widzenia narratora oraz relacjonuje jego refleksje na temat ludzkiego życia – interpretuje tytuł powieści, dostrzegając jego wieloznaczność – interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (społeczny, polityczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki i inne) – zabiera głos w dyskusji na temat moralnej oceny postępowania Zenona – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki 	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowuje mowę oskarżycielską lub obrończą Zenona Ziembiewicza; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – formułuje tezy i argumenty, odnosząc się do treści utworu – rozróżnia typy argumentów, posługuje się argumentami rzeczowymi, unika nieetycznych – *wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych
<p>8. W poszukiwaniu samoświadomości</p> <p>J. Iwaszkiewicz, Panny z Wilka</p> <p><i>Panny z Wilka</i>, film w reż. A. Wajdy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę utworu – rekonstruuje portret psychologiczny bohatera (Rubena) – *przedstawia związek utworu z nurtem prozy psychologicznej – opisuje sposób prowadzenia narracji (nakładanie się planów czasowych) – określa, co jest głównym przedmiotem obserwacji narratora (wnętrze bohatera, jego wspomnienia i myśli) – redaguje wypowiedzi (ustne i pisemne) na temat utworu – analizuje sposób przeniesienia utworu literackiego na ekran; porównuje fabułę opowiadania z narracją filmową – wskazuje i analizuje środki filmowe i ich funkcje; ocenia kreacje aktorskie – redaguje recenzję filmu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródła problemów egzystencjalnych bohatera – określa strategię narracji (narrator podąża za pogłębiającą się samoświadomością Rubena) – *porównuje opowiadanie z prozą Prousta, wskazuje podobieństwa (podróż wewnętrzna w głąb przeszłości) – *podaje podstawowe informacje o Prouście i jego „poszukiwaniu straconego czasu” – dostrzega i interpretuje topos miłości i śmierci obecny w opowiadaniu – analizuje film jako odrębne dzieło sztuki przemawiające własnym językiem
<p>9. *Powieść psychoanalityczna</p> <p>*M. Kuncewiczowa, Cudzoziemka</p> <p>Malarstwo, np. P. Delvaux, <i>Kobieta siedząca przed lustrem</i></p> <p>Psychoanaliza Freuda (założenia)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia tematykę oraz problematykę powieści – *streszcza (opowiada) historię Róży – *wyjaśnia, w jaki sposób czytelnik poznaje historię bohaterki – *wskazuje retrospekcję jako zasadę kompozycyjną utworu – *wyjaśnia, czym jest czas psychologiczny – *wykorzystuje kategorię czasu psychologicznego w interpretacji utworu – *przedstawia zróżnicowanie narracji (subiektywny punkt widzenia bohaterki bądź perspektywa Władysia – obiektywna relacja narratora); wskazuje właściwe fragmenty – *określa funkcję różnych czasów narracji (teraźniejszego i przeszłego) – *charakteryzuje język bohaterki, wskazując formy świadczące o jej „obcości” – *wyjaśnia tytuł, wskazując źródła „cudzoziemskości” Róży – *wyjaśnia określenie: powieść psychoanalityczna, odnosząc je do konstrukcji utworu i postaci bohaterki – *interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, biograficzny) – *redaguje notatkę z lekcji, definicję, wypowiedzi argumentacyjne związane z problematyką utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje podobieństwo formalne powieści Kuncewiczowej i poszukiwań „utraconego czasu” Prousta – *wyjaśnia, jak odkrycie czasu psychologicznego wpłynęło na rozwój powieści europejskiej – *interpretuje różne techniki narracyjne obecne w utworze – *wskazuje związki narracji powieściowej z psychoanalizą Freuda (utwór jako „seans psychoanalityczny”) – *wskazuje w powieści motywy „muzyczne”, określa ich funkcję – *odczytuje symboliczne znaczenia motywów maski oraz dnia i nocy – *charakteryzuje postacie powieściowe – *dokonuje porównania Cezarego Baryki i Róży Żabczyńskiej, zwracając uwagę na ich „obcość”, sposób prowadzenia losów, język

<p>10. Bolesław Leśmian – czyli świat poznawany i odczuwany inaczej</p> <p>B. Leśmian, Topielec; Dusiołek; Szewczyk; Poeta; Dziewczyna</p> <p>Poezja śpiewana, np.: E. Demarczyk, <i>Garbus</i>, sł. B. Leśmian, muz. Z. Koniczny</p> <p>M. Umer, <i>Łąka</i>, sł. B. Leśmian, muz. Z. Koniczny</p> <p>N. Czarmińska, <i>Szewczyk</i>, sł. B. Leśmian, muzyka własna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, wnosząc na podstawie analizy <ul style="list-style-type: none"> • określa formę podawczą i typ nadawcy • przedstawia bohaterów lirycznych czytanych wierszy; *określa ich metafizyczny charakter • rozpoznaje środki kompozycyjne, określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne – przedstawia charakter świata wykreowanego w wierszach, dostrzega jego symboliczność i filozoficzne przesłanie – *rozpoznaje konwencje czytanych wierszy (fantastyczną, *oniryczną, *baśniową, groteskową) – rozpoznaje cechy gatunkowe wierszy (np. ballada, przypowieść, baśń) – *przedstawia sposób, w jaki poeta widzi naturę oraz jej relacje z człowiekiem – omawia specyfikę języka artystycznego Leśmiana, m.in. <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje neologizmy i określa ich funkcje • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (m.in. metafory, symbole), określa ich funkcje • rozpoznaje rymy • przedstawia sposoby tworzenia rytmu i *innych elementów prozodycznych – wskazuje w poznanych wierszach inspiracje ludowe (m.in.: cechy ballady, rytmiczność, postacie rodem z podań ludowych, antropomorficzne widzenie sił natury) – w czytanych wierszach wskazuje elementy humoru, ironii i groteski, określa ich funkcje – wyjaśnia, na czym polega filozoficzny charakter poezji Leśmiana, – *uzasadnia związki poezji z intuicjonizmem Bergsona – sporządza notatkę z lekcji – tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy; formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie interpretacji utworów 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta wiersze Leśmiana z właściwą dykcją i intonacją – *interpretuje czytane wiersze jako opowieści filozoficzne: o bycie, poznaniu, trudzie istnienia, dochodzeniu prawdy o świecie itp. – *wyjaśnia, w jaki sposób poeta przetwarza elementy ludowe i filozoficzne, kreując świat przedstawiony swych wierszy – *przedstawia założenia intuicjonizmu Bergsona – *szerzej omawia związki poezji Leśmiana z filozofią Bergsona, odwołując się do konkretnych utworów – określa uniwersalny, filozoficzny przekaz czytanych wierszy; syntetycznie przedstawia Leśmianowską wizję świata, bytu, człowieka, Boga itp. – *wskazuje związki poezji Leśmiana z mitycznym pojmowaniem świata – określa stylistyczną i znaczeniową wartość neologizmów Leśmianowskich – rozpoznaje słowotwórczą budowę neologizmów Leśmiana – dokonuje analizy i interpretacji wybranego wiersza; wnioski przedstawia w wypowiedzi argumentacyjnej (na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu) – ocenia muzyczno-wokalne interpretacje wierszy Leśmiana w wykonaniu Ewy Demarczyk, Magdy Umer i innych artystów
<p>11. *Mityzacja rzeczywistości w opowiadaniach Brunona Schulza</p> <p>*B. Schulz, Sierpień; Wiosna</p> <p><i>Słownik Schulzowski</i>, oprac. W. Bolecki, J. Jarzębski, S. Rosiek (fragm.)</p> <p>Malarstwo: obraz i ryciny B. Schulza M. Chagall, <i>Zielony skrzypek</i> J. Adler, <i>Moi rodzice</i></p> <p><i>Sanatorium pod klepsydrą</i>, film w reż. W.J. Hasa</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia tematykę, treść oraz problematykę opowiadań – podaje podstawowe informacje na temat życia i twórczości B. Schulza – *interpretuje opowiadania, odnajdując w nich elementy autobiograficzne – *charakteryzuje elementy świata przedstawionego (czas i przestrzeń, postacie, wydarzenia, narrator) – *wyjaśnia, w jaki sposób elementy rzeczywiste (autobiograficzne) zostały przetworzone i włączone w obraz świata wykreowanego w opowiadaniach – *interpretuje wtajemniczenia, których doświadcza bohater – *wskazuje i interpretuje symboliczne i mityczne sensory obecne w opisach wykreowanej rzeczywistości – *wyjaśnia, na czym polega mitologizacja świata dzieciństwa rekonstruowanego w opowiadaniach – *wskazuje w opowiadaniach elementy groteski (groteskowe metamorfozy) i określa ich funkcje – *analizuje język poetycki Schulza, m.in. określa: <ul style="list-style-type: none"> • części mowy i ich funkcje • odwoływanie się do wrażeń zmysłowych • sposoby dynamizacji opisu 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia relacje między mikrokosmosem (dom, Drohobycz) i makrokosmosem (wszechświat, mit) w świecie przedstawionym opowiadań – *określa sposób pojmowania czasu w prozie Schulza (odnosi do czytanego tekstu, przytacza właściwe cytaty) – *uzasadnia, że w opowiadaniach występuje czas mityczny – *wskazuje w opisie metafory sugerujące metamorfozę elementów rzeczywistości, wyjaśnia, jakie mają znaczenie dla obrazu wykreowanego świata – *wyjaśnia, na czym polega mityzacja rzeczywistości w prozie Schulza, m.in. przywołuje mit Początku i Księgi – *określa związki między prozą Schulza a malarstwem np. Chagalla – poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Schulza w różnych źródłach – *wyjaśnia koncepcję filmu W.J. Hasa <i>Sanatorium pod klepsydrą</i>, dostrzega odniesienia do zagłady Żydów w czasie wojny

	<ul style="list-style-type: none"> • metafory i ich charakter, • animizacje i antropomorfizacje <ul style="list-style-type: none"> – *sporządza bibliografię znalezionych pozycji naukowych nt. Schulza – *wskazuje środki filmowe, którymi twórcy filmu <i>Sanatorium pod klepsydrą</i> przenieśli specyfikę prozy Schulza na ekran 	
<p>12. *Świat jako koszmar, byt jako pułapka. Powieść paraboliczna</p> <p>*F. Kafka, <i>Proces</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia tematykę oraz problematykę utworu – *streszcza (opowiada) powieść; przedstawia drogę Józefa K.: jego relacje ze spotkanymi ludźmi, nadzieje, jakie w nich pokłada, stosunek do procesu i przemiany zachodzące w samym bohaterze – *rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (powieść paraboliczna) – *rozpoznaje konwencje powieści i ich przenikanie się (realistycznej i onirycznej) – *interpretuje wskazane fragmenty utworu (np. przypowieść o odźwiernym); odczytuje ich symboliczne znaczenia – *rozpoznaje i interpretuje paraboliczny sens procesu – *wyjaśnia termin: powieść paraboliczna, odnosząc go do <i>Procesu</i> i innych utworów – *interpretuje <i>Proces</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (egzystencjalny, filozoficzny, historyczny, polityczny, społeczny, autobiograficzny) – *redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Procesu</i>, m.in. zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) 	<ul style="list-style-type: none"> – *określa, jaka wizja świata i egzystencji ludzkiej wyłania się z <i>Procesu</i> Kafki – *interpretuje <i>Proces</i> jako zwiastun epoki totalitaryzmów; uzasadnia tezę na podstawie utworu i jego kontekstów – *charakteryzuje poetykę utworu, zwracając uwagę na: <ul style="list-style-type: none"> • gatunek powieści i jego cechy, • wymieszanie elementów realistycznych w taki sposób, iż tworzą fantastyczny świat przedstawiony • paraboliczność utworu – *porównuje różne interpretacje <i>Procesu</i>, przedstawia swoje oceny i opinie, uzasadniając je wnioskami z analizy tekstu – *zestawia ze sobą i porównuje dwa wykreowane światy: Schulza i Kafki – *podaje informacje biograficzne na temat F. Kafki – *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Kafki i jej kontekstów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny
<p>13. Forma w życiu człowieka. Parodia, groteska, karykatura</p> <p>W. Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i></p> <p>Malarstwo: karnawał i groteska w sztuce europejskiej</p> <p>Z. Łapiński, <i>Akcje i interakcje</i> (fragm. <i>Ja, Ferdydurke</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę oraz problematykę utworu – streszcza powieść (lub jej fragmenty) – wskazuje w utworze cechy gatunkowe powieści * i powiastki filozoficznej – rozpoznaje konwencje powieści (realistyczną, groteskową, *oniryczną) *i ich przenikanie się w poszczególnych fragmentach – przedstawia bohatera, wskazując różne jego „ja” oraz określając role (formy), jakie zostają mu narzucone – ocenia wpływ, jaki na bohatera mają inni ludzie – *ocenia, w jaki sposób (w ujęciu Gombrowicza) człowiek jest określany przez relacje międzyludzkie – interpretuje fragmenty utworu, np. przebudzenie bohatera, zaprowadzenie go do szkoły, pojedynek Syfona z Miętusem itp., odczytując ich treści symboliczne – wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (historyczny, społeczny, filozoficzny, literacki) – ocenia obraz środowisk społecznych ukazanych w powieści: szkoła, dom (rodzina mieszczańska) dwór ziemiański, – wyjaśnia symboliczny sens kolejnych ucieczek Józia (ocenia, czy możliwe jest uwolnienie się człowieka od narzucanej mu formy) – *wyjaśnia, jak Gombrowicz rozumie dojrzałość i niedojrzałość człowieka – w czytanych fragmentach wskazuje elementy parodii, groteski, karykatury, określa ich funkcje (np. kompromitacja określonych środowisk społecznych, zachowań, postaw itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje biograficzne o Gombrowiczu – na podstawie sytuacji Józia ocenia sytuację człowieka uwikłanego w formę – wyjaśnia, jak można rozumieć Gombrowiczowską Formę – ocenia stylistyczną wartość elementów nonsensu, absurdu, deformacji – *wskazuje związek groteski (w języku i stylu powieści) z obrazem deformacji osobowości człowieka pod wpływem interakcji z innymi ludźmi – definiuje pojęcia parodii i karykatury – *wskazuje przykłady stylistycznego dysonansu stosowanego przez autora, wyjaśnia jego mechanizm i funkcje – *rozumie pojęcie parafrazy; wskazuje parafrazy w tekście utworu i określa ich funkcje – *interpretuje <i>Ferdydurke</i> w kontekście Bachtinowskiej koncepcji kultury karnawału – przedstawia samodzielnie przygotowany referat (lub prezentację) na temat groteski w literaturze i sztuce europejskiej; wykorzystuje materiały ilustracyjne

	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje aluzje literackie i kulturowe; określa ich funkcje – interpretuje groteskową symbolikę części ciała – wskazuje sformułowania charakterystyczne dla groteskowego kodu Gombrowicza i wyjaśnia ich sens (np. <i>pupa, gęba, łydka, patrzeć belfrem</i>) – *wyjaśnia, czym jest kultura karnawału i dostrzega jej związek z powieścią Gombrowicza – redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Ferdydurke</i> i twórczości Gombrowicza; zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) – na podstawie powieści i wybranych dzieł sztuki wyjaśnia, czym jest groteska i jakie są jej cechy – czyta ze zrozumieniem literaturę naukową poświęconą powieści Gombrowicza, wykorzystuje zawarte w niej informacje 	
<p>14. *Nieokreślone, fantastyczne, absurdałne... Groteskowa wizja końca świata w dramacie Witkacego</p> <p>*S.I. Witkiewicz, Szewcy</p> <p>Malarstwo: <i>Fantazja-Bajka</i> i inne obrazy Witkacego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu – *opisuje przestrzeń sceniczną (w kolejnych aktach) i określa jej funkcje – *przedstawia postacie i przebieg wydarzeń – *charakteryzuje przedstawione w <i>Szewcach</i> trzy fazy rewolucji; odczytuje aluzje polityczne – *wyjaśnia, w jaki sposób została ukazana w dramacie walka klas – *przedstawia Witkacowską wizję pracy i pracownika – *dostrzega w <i>Szewcach</i> elementy nadrealizmu i ekspresjonizmu – *rozpoznaje groteskę i określa jej funkcje – *interpretuje przedstawioną w dramacie wizję świata; przedstawia katastroficzne przecucia Witkacego – *interpretuje wskazane fragmenty dramatu, uwzględniając: <ul style="list-style-type: none"> • specyfikę języka (np. gry językowe) • wymieszanie konwencji estetycznych (komizmu i tragizmu) • groteskowy charakter świata przedstawionego – *charakteryzuje język i styl dramatu, wskazując: <ul style="list-style-type: none"> • wymieszanie stylów • neologizmy • hybrydy • aluzje i przytoczenia • parafrazy • gry językowe Witkacego • ocenia ich funkcje i ogólny efekt artystyczny – *interpretuje dramat, wykorzystując kontekst historyczny, społeczny, polityczny, filozoficzny – *porównuje <i>Szewców</i> z innymi rodzajami dramatu, np. antycznym, klasycznym, szekspirowskim, romantycznym – *redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Szewców</i> i twórczości Witkacego; zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) – *w różnych źródłach poszukuje informacji o Witkacym i jego twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> – *charakteryzuje świat wykreowany w dramacie Witkacego, wskazując jego nieokreśloność, nielogiczność, fantastyczność i absurdałność – *interpretuje <i>Szewców</i> jako dramat katastroficzny, polityczny, filozoficzny; porównuje różnorodne propozycje odczytania utworu – *wyjaśnia, dlaczego <i>Szewców</i> uważano za antyutopię teatralną – *wyjaśnia, na czym polega myśl filozoficzna Witkacego obecna w dramacie – *porównuje język, jakim mówią różne postacie sceniczne – *wskazuje w utworze wymieszanie konwencji estetycznych (patosu i trywialności, grozy i komizmu itp.) – *w różnych elementach dramatu rozpoznaje i interpretuje aluzje i nawiązania kulturowe – *wskazuje elementy groteski w języku (wymieszanie różnych stylów, nieadekwatnych form językowych itp.) – *interpretuje język utworu (kompromitacja jałowości XX-wiecznych intelektualistów, parodia stylu modernistycznego, wprowadzenie komizmu itp.) – *prezentuje wiadomości o życiu i twórczości Witkacego np. w formie referatu – *na przykładzie <i>Szewców</i> określa, na czym polega nowatorstwo artystyczne dramatów Witkacego – *określa miejsce Witkacego i jego dramatów na tle przemian teatralnych w dwudziestolecie międzywojennym – wyjaśnia pojęcia: teatr monumentalny, teatr laboratorium, teatr awangardowy – *podaje informacje o recepcji dramatów Witkacego – ich renesansie po roku 1956, m.in. przywołuje teatr Kantora

<p>15. *Dobro i zło, czyli diabeł w komunistycznym świecie</p> <p>*M. Bułhakow, Mistrz i Małgorzata</p> <p>Fragmenty <i>Fausta</i> J.W. Goethego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia tematykę oraz problematykę utworu – *streszcza powieść (lub jej fragmenty) – *określa zasadę kompozycyjną powieści: wskazuje różne plany narracyjne i dwa typy narracji – *rozpoznaje konwencje literackie i ich przemiany; interpretuje powiązanie elementów realistycznych i fantastycznych – *określa cechy gatunkowe utworu na różnych jego płaszczyznach (powieść, apokryf) – *charakteryzuje obraz Moskwy lat 30. (opisuje różne aspekty życia w komunistycznej Rosji) – *przedstawia działalność Wolanda i jego świty – *określa sposób ujęcia i funkcję motywu satanistycznego – *przedstawia prawdę o mieszkańcach Moskwy ujawnioną przez Wolanda (obraz człowieka i społeczeństwa w totalitarnym państwie) – *odczytuje moralistyczne przesłanie powieści – *dostrzega obecność motywów symbolicznych (np. słońca i księżyca, wody i ognia, lotu, metamorfozy); odczytuje ich znaczenia – *interpretuje funkcjonowanie w utworze motywów i nawiązań biblijnych; rozpoznaje aluzje, parafrazy i przekomponowania wątków biblijnych – *zabiera głos w dyskusji na temat problematyki utworu, formułuje tezy i popiera je argumentami odnoszącymi się do tekstu – *redaguje rozprawkę związaną z problematyką utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – *określa funkcje wprowadzenia w powieści motywów fantastycznych i metafizycznych – *określa rolę Poncjusza Piłata w historii Jezui i w powieści Bułhakowa, porównuje je – *interpretuje motywy symboliczne (np. ogień, burza, woda, lot, światło słońca i światło księżyca, noc itp.), odczytując przekaz powieści – *przedstawia funkcjonowanie w powieści motywu mistrza i ucznia, wprowadza kontekst innych znanych sobie tekstów kultury – *rozpoznaje w powieści motywy faustowskie i określa ich funkcje – *interpretuje motto powieści – *w wypowiedziach na temat powieści wykorzystuje informacje znalezione samodzielnie w różnych źródłach – *sięga do literatury naukowej, aby pogłębić interpretację powieści – *redaguje esej związany z problematyką utworu
<p>16. Katastrofizm lat 30.</p> <p>J. Czechowicz, przez kresy, żal</p> <p>Cz. Miłosz, O księżce</p> <p>K.I. Gałczyński, <i>Koniec świata. Wizje świętego Ildelfonsa...</i></p> <p>Wiersze K.I. Gałczyńskiego poznane w szkole podstawowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy – w czytanych wierszach dostrzega odbicie nastrojów lat 30. – wskazuje polityczne i społeczne źródła nastrojów katastroficznych – wyjaśnia, czym była tzw. Druga Awangarda; wymienia jej twórców, grupy poetyckie, pisma literackie („Żagary”, „Kwadryga”); – przedstawia wspólne cechy twórczości poetów Drugiej Awangardy (m.in. wizyjność, kreacyjność, katastrofizm) – dokonuje analizy i interpretacji wierszy Czechowicza: <ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój i wskazuje jego źródła • wyodrębnia obrazy poetyckie, charakteryzuje je i opisuje • rozpoznaje konwencję oniryczną • wskazuje katastroficzne wizje; *interpretuje ich symbolikę • przedstawia cechy „wiejskiej arkadii” poety • rozpoznaje budowę wersyfikacyjno-składniową (wiersz wolny, brak regularnej akcentacji, ciągi skojarzeń, brak wielkich liter i interpunkcji itp.) • wskazuje stylistyczne wykładniki muzyczności (instrumentację głoskową, onomatopeje, środki służące rytmizacji itp.); określa ich funkcje – podaje informacje o Czechowiczu; wykorzystuje kontekst biograficzny w interpretacji wierszy – dokonuje analizy i interpretacji wiersza Miłosza: <ul style="list-style-type: none"> • określa ja liryczne i sytuację liryczną • rozpoznaje konwencję literacką • wyodrębnia obrazy poetyckie, *dostrzega ich wewnętrzną kontrastowość 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje o wileńskich żagarystach (zwłaszcza o Miłoszu), wyjaśnia tytuł pisma – uzasadnia popularność motywu apokalipsy i apokaliptycznej wizyjności w twórczości katastrofistów – odczytuje głośno wiersze Czechowicza, interpretując je głośowo – wyjaśnia, jak na muzyczność wierszy Czechowicza wpływa brak wielkich liter i znaków przestankowych – rozpoznaje 13-zgłoskowiec i interpretuje jego wykorzystanie w wierszu Miłosza, *wskazuje związaną z nim tradycję literacką – *w wierszu Miłosza odczytuje echa przecucia „zmięzchu kultury” – komentuje występujące w wierszu Miłosza relacje między realnym czasem historycznym a biblijnym czasem apokalipsy, wyciąga wnioski – przedstawia sposób wykorzystania i funkcje aluzji biblijnych w wierszu Gałczyńskiego – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. szkic krytyczny, *interpretację porównawczą) na temat czytanych wierszy

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje • wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu tytułowej książki • określa wartości uniwersalne, o których mówi utwór <p>– określa, jaki portret ludzi swej epoki kreśli poeta (krytyka współczesności)</p> <p>– w wierszach Gałczyńskiego rozpoznaje konwencję literacką (groteska, satyra, liryka itp.)</p> <p>– w wierszach wskazuje i *interpretuje symbolikę apokaliptyczną (biblijną)</p> <p>– określa główne cechy poetyki katastroficznej (np. nawiązanie do tradycji symbolizmu, wizyjność)</p> <p>– opisuje budowę wierszy, odróżnia wiersze tradycyjne od awangardowych</p> <p>– w czytanych utworach wskazuje środki językowe o funkcji ekspresywnej, np. formy kontrastywne, określenia dynamizujące wypowiedź, hiperbolizacje, metafory nacechowane emocjonalnie, inne środki składniowe i leksykalne</p> <p>– redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) na temat czytanych wierszy</p>	
<p>17. Pokolenie wojenne – czyli katastrofa spełniona</p> <p>K.K. Baczyński, <i>Pokolenie; Elegia o... [chłopcu polskim]; Z lasu, Wyroki; *** Niebo złote ci otworzę</i></p> <p>T. Gajcy, <i>Przesłanie</i></p> <p>K.K. Baczyński, <i>Pokolenie</i> (rys.)</p> <p>E. Demarczyk, <i>Wiersze wojenne</i>, sł. K.K. Baczyński, muz. Z. Konieczny</p> <p>P. Rodak, <i>Wyobraźnia poetów spełnionej apokalipsy</i> (fragm.)</p>	<p>– przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy</p> <p>– interpretuje wiersze, formułując wnioski na podstawie analizy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój i wskazuje tworzące go środki stylistyczne i kompozycyjne • określa charakter przestrzeni, interpretuje wypełniające ją elementy • wyodrębnia obrazy poetyckie • rozpoznaje symboliczno-wizyjny charakter i konwencję*oniryczną • interpretuje motywy symboliczne • rozpoznaje segmentację wierszy • określa, kim jest podmiot liryczny (indywidualny i zbiorowy) wierszy • wskazuje środki językowe i stylistyczne sygnalizujące, iż poeta (podmiot liryczny) mówi w imieniu pokolenia <p>– wyjaśnia, jak Baczyński postrzegał tragizm swego pokolenia</p> <p>– nazywa wartości obecne w czytanych utworach</p> <p>– przedstawia poetów pokolenia wojennego: Baczyńskiego, Gajcego, Borowskiego</p> <p>– wyjaśnia określenie „poeci spełnionej przepowiedni” (lub: „spełnionej apokalipsy”)</p> <p>– na podstawie czytanych wierszy przedstawia obraz wojny jako:</p> <ul style="list-style-type: none"> • apokalipsy (uwzględnia ich poetykę, rozpoznaje cechy stylu ekspresjonistycznego) • rozpadu ogólnoludzkiego porządku • upadku uniwersalnych wartości <p>– syntetycznie wyjaśnia, jak poeci wojenni pojmowali obowiązek moralny poety i człowieka</p> <p>– odwołując się do czytanych utworów, wyjaśnia, na czym polegał tragizm i heroizm pokolenia wojennego</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragment eseju na temat wyobraźni poetyckiej</p> <p>– redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) na temat czytanych wierszy</p>	<p>– analizuje istotę tragizmu pokolenia wojennego wyrażonego w wierszach Baczyńskiego</p> <p>– na podstawie czytanych wierszy przedstawia historiozofię poety</p> <p>– przeprowadza samodzielnie analizę i interpretację <i>Pokolenia</i> (lub innego wiersza) Baczyńskiego; bierze pod uwagę świadomość pokoleniową, pejzaż, obraz człowieka, motywy apokaliptyczne itp.</p> <p>– zestawia konstrukcję podmiotu lirycznego w wierszach Gajcego i Baczyńskiego</p> <p>– podaje podstawowe informacje o podziemnym życiu literackim i kulturalnym na ziemiach polskich w czasie okupacji</p> <p>– syntetycznie przedstawia wyłaniający się z czytanych wierszy obraz pokolenia, którego młodość przypadła na czas wojny</p> <p>– *porównuje wiersze poetów okupacyjnych (np. Baczyńskiego) z utworami przedwojennych katastrofistów (np. Czechowicza)</p> <p>– redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. szkic krytyczny lub *esej) na temat czytanych wierszy</p>

<p>18. Pytania o sprawy ostateczne</p> <p>K. Iłakowiczówna, O, Boże...</p> <p>Grafika: B.W. Linke, <i>Egzekucja w ruinach getta</i> i inne prace z cyklu <i>Kamienie krzyczą</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę, treść i problematykę wiersza – interpretuje wiersz, wykorzystując kontekst historyczny – wskazuje środki stylistyczne, określa ich funkcje – wskazuje i interpretuje obecną w wierszu symbolikę chrześcijańską – rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (lamentacja, litania) i określa ich funkcje – określa zadania, przed jakimi literatura (i sztuka) stanęła po wojnie, wskazuje tematy i problemy, z którymi musiała się zmierzyć – interpretuje grafiki Linkego; wskazuje środki plastyczne, którymi twórca oddał grozę zagłady – interpretuje tytuł cyklu, rozpoznając w nim nawiązanie biblijne 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje w wierszu stylizację modlitewną, wskazuje tworzące ją środki językowe, określa ich funkcje – wskazuje autorów i tytuły książek będących literackimi świadectwami zbrodni (np. J. Czapski, <i>Na nieludzkiej ziemi</i>); krótko je prezentuje – porównuje sposób oddania bezmiaru zbrodni i sposobu jej wyrażenia w wierszu i dziele plastycznym
<p>19. Obóz koncentracyjny według Borowskiego</p> <p>T. Borowski, Proszę państwa do gazu; Ludzie, którzy szli</p> <p><i>Pasażerka</i>, film w reż. A. Munka</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworów – relacjonuje i interpretuje opowiadania, wykorzystując wiedzę o obozach koncentracyjnych i o biografii autora – wskazuje w opowiadaniach warstwę dokumentarną i literacką – interpretuje opowiadania, opierając się na analizie tekstu, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rzeczywistość obozową • analizuje ludzkie postawy i sposób ich przedstawienia – przedstawia wizję obozu opisaną przez Borowskiego (wytwór kultury europejskiej; model państwa totalitarnego) – na przykładzie Tadka i innych postaci charakteryzuje więźnia obozów hitlerowskich, wykazuje jego uprzedmiotowienie – wyjaśnia określenie: „człowiek zlagrowany” – odróżnia Tadka – bohatera literackiego od postaci pisarza – *uzasadnia, iż opowiadania Borowskiego mają wymiar moralistyczny, a nie nihilistyczny – odwołując się do tekstu, charakteryzuje styl, jakim pisane są opowiadania i sposób prowadzenia narracji (behawioryzm, lapidarność) – charakteryzuje język obozowy; wskazuje specyficzne słownictwo i *określa wpisany w nie obraz świata – redaguje notatkę syntezującą – zabiera głos w dyskusji na temat sposobów pokazania zbrodni i ludobójstwa w literaturze, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do utworu i jego kontekstów – redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat utworu Borowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie mentalności obozowej, wskazuje i ocenia jej zasady – przedstawia koncepcję człowieka totalitarnego (H. Arendt), odnajduje go w postaciach Borowskiego – rekonstruuje obraz natury ludzkiej wyłaniający się z opowiadań Borowskiego; konfrontuje go z systemem wartości uniwersalnych i chrześcijańskich – przedstawia kontrowersje, jakie budziły opowiadania Borowskiego („sprawa Borowskiego”) – *przedstawia diagnozę kultury europejskiej postawioną przez Borowskiego (cywilizacyjna utopia zamieniona w mechanizm ludobójstwa) – *wyjaśnia, jaki związek z przedstawioną wizją człowieka „urobionego” przez obóz ma behawiorystyczny styl opowiadań – poszukuje w różnych źródłach wiadomości o utworach literackich i filmach dokumentujących zbrodnie hitlerowskich obozów koncentracyjnych; <ul style="list-style-type: none"> • sporządza bibliografię • tworzy bazę danych – *interpretuje opowiadania, wykorzystując konteksty literackie (np. <i>Medaliony</i> Nałkowskiej, <i>Rozmowy z katem</i> Moczarskiego) i filmowe (<i>Pasażerka</i>); <ul style="list-style-type: none"> • porównuje różne spojrzenia na niemieckie obozy koncentracyjne, relacje między katem a ofiarą, konsekwencje zbrodni itp.
<p>20. Świat nie uwierzył... Prawda o łagrach</p> <p>G. Herling-Grudziński, Inny świat</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu – relacjonuje utwór, wykorzystując historyczną wiedzę o łagrach sowieckich – wskazuje w utworze warstwę dokumentarną i literacką – na podstawie utworu przedstawia metody fizycznego i psychicznego niszczenia ludzi w państwie sowieckim; przywołuje fakty, cytuje fragmenty – charakteryzuje system obozów sowieckich jako obraz totalitaryzmu 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje o Herlingu-Grudzińskim jako więźniu łagrow i wybitnym pisarzu emigracyjnym, a także o środowisku „Kultury” paryskiej – wskazuje introspekcję jako metodę pisarską związaną z moralistycznym przesłaniem utworu – porównuje obraz człowieka w sytuacji ekstremalnej w opowiadaniach Borowskiego i <i>Innym świecie</i> (przedstawia istotę „sporu” Grudzińskiego z Borowskim)

	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje w powieści cechy pamiętnika, m.in. określa <ul style="list-style-type: none"> • zasadę kompozycyjną • sposób uporządkowania materiału • sposób prowadzenia narracji - interpretuje tytuł i motto powieści - formułuje główny problem i przesłanie utworu - interpretuje <i>Inny świat</i> jako wyraz odmowy poddania się złu - w interpretacji utworu wykorzystuje konteksty: historyczny, autobiograficzny, egzystencjalny, filozoficzny - *wymienia inne ważne publikacje i ich autorów ukazujące „archipelag GUŁag” - poszukuje literatury naukowej (np. dokumentarnej, historycznej) w różnych źródłach, aby poszerzyć wiedzę o omawianych zagadnieniach; tworzy bazę danych - zabiera głos w dyskusji na temat sposobów pokazania zbrodni i ludobójstwa w literaturze oraz postaw wobec zła; formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do utworu i jego kontekstów - redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat powieści Herlinga-Grudzińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje styl opowiadań Borowskiego (lapidarny) i <i>Innego świata</i> (więcej środków stylistycznych, epitety, metafory) - formułuje własne wnioski i sądy na temat różnych wizji „świata za drutami” oraz postaw ludzkich w sytuacji ekstremalnej - w interpretacji <i>Innego świata</i> wykorzystuje wiadomości z literatury naukowej; syntetyzuje je i przetwarza
<p>21. Opowieść o powstaniu w getcie warszawskim. Literacki reportaż</p> <p>H. Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu - relacjonuje i interpretuje utwór, wykorzystując wiedzę o powstaniu w getcie warszawskim i o biografii autora - przedstawia faktograficzny charakter książki, m.in. wyjaśnia: <ul style="list-style-type: none"> • kim jest Edelman i jaką rolę odegrał w powstaniu w getcie warszawskim • jak wyglądało życie w getcie • jak przebiegało powstanie - określa cechy utworu, które zbliżają go do literatury pięknej, oraz te, które nadają mu wartość dokumentu - wskazuje w utworze cechy reportażu (*literackiego) - wskazuje dwie płaszczyzny czasowe relacji Edelmana i określa, co je łączy - na podstawie relacji Edelmana interpretuje wybuch powstania w getcie jako walkę o godną śmierć - interpretuje tytuł utworu - wyjaśnia, dlaczego Edelman odrzuca heroizację powstania w getcie - wyjaśnia znaczenie (*i pochodzenie) słowa „holocaust” - redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat problematyki utworu - zbiera materiały do syntezy: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji”, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • opracowuje bibliografię najważniejszych pozycji • gromadzi wiadomości o ich autorach, • wykorzystując informacje z różnych źródeł, w tym – internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje utwór, wykorzystując różnorodne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki, kulturowy, religijny - porównuje opisy śmierci Żydów w getcie z literacką tradycją „pięknej” śmierci w walce - charakteryzuje styl relacji Edelmana - w języku reporterki rozpoznaje różne style i konwencje językowe (np. mowę pozornie zależną, język medycznego raportu) i określa ich funkcje - przygotowuje i wygłasza prezentację: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji – dokument czy literatura piękna?”, wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały ilustracyjne - *pisze esej na temat estetycznych pojęć piękna i brzydoty

<p>22. Powstanie warszawskie – relacja cywila</p> <p>M. Białoszewski, Pamiętnik z powstania warszawskiego (przypomnienie ze szkoły podstawowej)</p> <p>Filmy: <i>Kanał</i>, reż. A. Wajda <i>W ciemności</i>, reż. A. Holland</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem tematyki oraz problematyki utworu Białoszewskiego oraz jego związku w wydarzeniami historycznymi – wykazuje faktograficzny charakter pamiętnika – przedstawia obraz powstania warszawskiego, jaki Białoszewski zawarł w <i>Pamiętniku</i> – wyjaśnia, na czym polegał tragizm i heroizm ludności cywilnej w powstaniu – rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (pamiętnik) – przedstawia kompozycję i wyjaśnia jej funkcję – analizuje język <i>Pamiętnika...</i>; odnajduje w cechy relacji mówionej i określa funkcję zabiegu – analizuje wybrany obraz filmowy ukazujący tragedię Warszawy i jej mieszkańców w czasie wojny i powstania: <ul style="list-style-type: none"> • omawia koncepcję filmu • przedstawia narrację filmową • wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> z innymi tekstami kultury przedstawiającymi walkę z niemieckim okupantem (np. <i>Kamieniami na szaniec</i>, piosenkami powstańcami) – określa, które cechy zbliżają utwór do literatury pięknej, a które – do publicystyki (dokumentu) – porównuje obraz powstania warszawskiego ukazany w <i>Pamiętniku</i> oraz w wybranym filmie <i>Człowiek, który przeżył</i>
<p>23. Człowiek, który ocalał</p> <p>T. Różewicz, Ocalony; Termopile polskie; Lament</p> <p>Sztuka: J. Szajna, <i>Ściana butów</i> A. Wróblewski, <i>Rozstrzelanie surrealistyczne</i></p> <p>S. Burkot, [<i>Formuła poezji Tadeusza Różewicza</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, wykorzystując kontekst historyczny oraz konteksty literackie – określa, kim jest podmiot liryczny wypowiadający się w wierszach Różewicza – interpretuje anonimowość bohatera wierszy Różewicza – charakteryzuje ukazanego w poezji Różewicza człowieka, który „ocalał” – wykazuje moralistyczny wymiar utworów Różewicza (diagnoza rozpadu wartości, „poszukiwanie nauczyciela i mistrza”, który pomoże odbudować ład) – charakteryzuje budowę i język artystyczny wierszy Różewicza, wyjaśnia jego ideowe przesłanie – w wierszach Różewicza dostrzega zatarcie granicy między językiem poezji a językiem prozy, ilustruje je przykładami – *w czytanych wierszach dostrzega demitologizację śmierci i określa jej funkcję – przedstawia syntetycznie zawarty w poezji Różewicza obraz człowieka i świata „po katastrofie”; formułuje tezy, uzasadnia je na podstawie analizy wierszy, ilustruje wypowiedź cytatami – porównuje sposób ukazania okrucieństwa wojny i ludobójstwa w poezji Różewicza i obrazach A. Wróblewskiego oraz instalacjach J. Szajny; *uwzględnia specyfikę tworzywa dzieł różnych sztuk – redaguje interpretację wiersza Różewicza; formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie analizy utworu – wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji wiersza Różewicza 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze Różewicza, wykorzystując różne konteksty, m.in. egzystencjalny, filozoficzny, religijny, biblijny, kulturowy – wyjaśnia, na czym polega Różewiczowski system wersyfikacyjny, przytacza cytaty – rozpoznaje cechy gatunkowe <i>Lamentu</i> (lamentacja), *wskazuje tradycję literacką, interpretuje funkcję stylizacji – wyjaśnia, w jakim sensie bohater poezji Różewicza jest okaleczony; odwołuje się do treści wierszy, przytacza cytaty – *identyfikuje pokolenie literackie, do którego należy Różewicz; wskazuje cechy wspólne (dla pokolenia) i indywidualne (poety) – w czytanych wierszach rozpoznaje motywy antyczne i biblijne oraz aluzje kulturowe; interpretuje ich funkcje – *redaguje interpretację porównawczą np. wybranego wiersza Różewicza i obrazu A. Wróblewskiego lub wybranego wiersza Różewicza i wiersza innego poety związanego z wojną i Zagładą – rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego; analizuje sposób prowadzenia wywodu, wskazuje tezy i argumentacje

<p>24. Heroizm ludzi wolnych</p> <p>A. Świrszczyńska, <i>Budując barykadę; Jej śmierć ma szesnaście lat; Strzelać w oczy człowieka</i></p> <p>F. de Goya, <i>Rozstrzelanie powstańców madryckich</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, egzystencjalny, literacki) – określa, kim jest podmiot liryczny i bohater liryczny wierszy – przedstawia sytuację liryczną – odczytuje treści symboliczne – przedstawia segmentację wierszy i określa jej funkcję – wskazuje w wierszach środki stylistyczne (m.in. powtórzenia, anafory, metafory, paradoksy) i określa ich funkcje – wyjaśnia, na czym polega heroizm ludzi przedstawionych w wierszach – interpretuje płaszczyznę aksjologiczną wierszy, rozpoznaje obecne w nich wartości – porównuje dramat ginących ukazany w poezji i w malarstwie; *uwzględnia specyfikę tworzywa różnych sztuk – redaguje wypowiedzi argumentacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> – *syntetycznie przedstawia sposoby artystyczne, którymi pisarze i poeci starali się oddać cierpienie ludzi podczas wojny i okupacji – porównuje wiersze Świrszczyńskiej, z utworami innych twórców pokolenia wojennego – przedstawia funkcjonowanie motywu oczu ludzkich w literaturze i sztuce, odczytuje treści symboliczne – porównuje wiersze Świrszczyńskiej i <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> Białoszewskiego – *redaguje interpretację porównawczą wybranego wiersz Świrszczyńskiej i Baczyńskiego
<p>25. *O tragedii narodu żydowskiego – przez pryzmat romantycznego widzenia świata</p> <p>W. Broniewski, *Ballady i romanse</p> <p>A. Mickiewicz, <i>Romantyczność</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia tematykę, treść i problematykę wiersza – *interpretuje utwór, odnajdując w nim literackie świadectwo Holocaustu – *analizuje wiersz, m.in. określa: <ul style="list-style-type: none"> • formę poetycką i nadawcę • ukazanych bohaterów, • sytuację liryczną • funkcje środków stylistycznych i kompozycyjnych • ukształtowanie języka artystycznego – *rozpoznaje w utworze cechy gatunkowe ballady (narracja i narrator, opowieść, ludowy bohater, rytmiczność i melodyjność, stylizacje językowe) – *wskazuje nawiązanie do ballady <i>Romantyczność</i> i określa jego funkcję – *określa funkcje motywów biblijnych – *wskazuje środki artystyczne służące uwzniośleniu i uniwersalizacji przedstawionego wydarzenia – *interpretuje treści symboliczne wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje utwór, wykorzystując potrzebne konteksty: historyczny, literacki, kulturowy i egzystencjalny – *określa sposób przywołania tradycji romantycznej i określa jej funkcję w budowaniu przekazu – *rozpoznaje w wierszu stylizację językową i określa jej funkcje – *wskazuje zróżnicowanie stylistyczne wiersza i określa jego funkcję – *dostrzega w utworze zmianę konwencji literackiej – *podaje najważniejsze wiadomości biograficzne o autorze
<p>26. Socrealizm. Literatura czy propaganda?</p> <p>Budownictwo socrealistyczne, np.: Pałac Kultury i Nauki w Warszawie</p> <p>Plakat socrealistyczny</p> <p>Film: A. Wajda, <i>Człowiek z marmuru.</i></p> <p>Muzyka: piosenki socrealistyczne, np.: <i>Budujemy nowy dom</i> wyk. Chór Czejanda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin: socrealizm (realizm socjalistyczny) – podaje główne założenia i cechy sztuki socrealistycznej, wskazuje je w przykładowych tekstach kultury – przedstawia (syntetycznie) warunki polityczne i społeczne w różnych okresach PRL-u i ich wpływ na sztukę (naciski polityczne, indoktrynacja, propaganda, cenzura, zakłamywanie rzeczywistości, przemilczanie niewygodnych tematów, aluzyjność; w okresie późniejszym – nurt opozycji) – wyjaśnia terminy: indoktrynacja, materializm dialektyczny – wskazuje obszary życia i sztuki, w których panowała indoktrynacja, podaje przykłady – wyjaśnia termin: nowomowa w odniesieniu do języka władzy totalitarnej; przedstawia jej przykłady, uzasadnia szkodliwość społeczną – *przedstawia najważniejsze osiągnięcia polskiej szkoły filmowej, wymienia jej głównych twórców i ich dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje przykładowe socrealistyczne teksty kultury, wskazując w nich środki indoktrynacji – *przedstawia założenia materializmu dialektycznego, sięgając do filozofii Marksa i Engelsa – ocenia, jaki wpływ miała nowomowa na język literatury i świadomość społeczeństwa – określa, jak socrealizm wpłynął na wyobraźnię zbiorową Polaków (nowy panteon bohaterów, kult jednostki) – podaje podstawowe informacje o Pokoleniu '56 – określa miejsce w literaturze PRL-u takich twórców, jak M. Nowakowski, L. Tyrmand, M. Hłasko („wolność na peryferiach”)

<p>27. Przeróżająca wizja przyszłości w świecie walczących totalitaryzmów. Antyutopia polityczno-społeczna</p> <p>G. Orwell, Rok 1984</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę oraz problematykę powieści - streszcza, opowiada utwór (lub jego fragmenty) - wskazuje cechy gatunkowe powieści, rozpoznaje antyutopię - wyjaśnia termin: antyutopia - rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego: <ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce wydarzeń • przedstawia (charakteryzuje) głównego bohatera i inne postacie • przedstawia akcję, wątki i główne motywy • określa sposób prowadzenia narracji - ocenia, czy konwencja literacka utworu jest realistyczna, czy fantastyczna; podaje argumenty - opisuje sytuację przedstawionego w utworze świata przyszłości - przedstawia trzy ideologie świata przyszłości (angsoc, komunizm, kult Nie-Ja), dostrzega polityczne aluzje - opisuje sytuację mieszkańców Oceanii, rozpoznając w nim cechy społeczeństwa w państwie totalitarnym - przedstawia sposoby zniewalania człowieka w totalitarnym państwie Oceanii (m.in. przez redukcję języka i stosowanie nowomowy) - wyjaśnia określenie „nowomowa” - tworzy wypowiedź argumentacyjną na temat sytuacji jednostki w państwie przedstawionym przez Orwella 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje źródła tragizmu głównego bohatera; opisuje jego przemiany - przedstawia strukturę społeczeństwa Oceanii, charakteryzując jego warstwy - określa, jaką rolę w państwie Wielkiego Brata odgrywały propaganda i aparat przemocy - rekonstruuje obraz życia w Oceanii narzucany przez propagandę; ocenia jego funkcję polityczną - wyjaśnia, na czym polegało prostowanie języka; podaje przykłady z powieści - określa perspektywę prowadzenia narracji i jej funkcje - interpretuje utwór, wykorzystując różne konteksty; m.in. wskazuje analogie historyczne (do państwa opisanego w powieści) - *wyjaśnia, na czym polega ich znaczenie powieści dla kultury i myśli politycznej XX w.
<p>28. Literatura w kraju i na emigracji</p> <p>A. Bobkowski, Szkice piórkami (fragm.)</p> <p>L. Tyrmand, Dziennik 1954 (fragm.)</p> <p>Cz. Miłosz, Zniewolony umysł (fragm.)</p> <p>Film: A. Wajda, <i>Człowiek z marmuru</i> R. Bugajski, <i>Przesłuchanie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia ogólnie dwa nurty polskiej literatury (krajowa i emigracyjna) - wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli - przedstawia różne sposoby dążenia do ocalenia wolności twórcy w systemie stalinowskim - określa tematykę i problematykę czytanych fragmentów - rozpoznaje gatunkowe cechy dziennika - uzasadnia faktograficzny charakter dziennika Tyrmanda; wykorzystuje lekturę jako źródło informacji o życiu codziennym w PRL-u w latach 50. - określa, jaki obraz świata stworzonego przez władze komunistyczne wyłania się z czytanych fragmentów - dostrzega elementy humoru, sarkazmu, ironii, wyjaśnia ich funkcje - przedstawia sytuację pisarza (artysty) w państwie komunistycznym; odwołuje się do czytanych tekstów - charakteryzuje cechy gatunkowe i język utworu Miłosza; rozpoznaje esej - odczytuje paraboliczny charakter <i>Zniewolonego umysłu</i> <ul style="list-style-type: none"> • odnosi go do sytuacji intelektualistów w czasach stalinowskich • rozpoznaje aluzje polityczne • odczytuje metaforę „pigulek szczęścia” • wyjaśnia, na czym polega postawa nazwana Ketmanem • *interpretuje <i>Zniewolony umysł</i> jako analizę mentalności intelektualistów „nawróconych” na marksizm i socrealizm 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje najważniejsze informacje o literaturze emigracyjnej, ocenia znaczenie „Kultury” paryskiej - gromadzi, przetwarza i porządkuje informacje o literaturze emigracyjnej i krajowej w czasach PRL-u; syntezuje wiadomości, tworzy bazę danych - opracowuje i wygłasza w klasie referat lub prezentację na temat literatury polskiej na emigracji po drugiej wojnie światowej - podaje informacje biograficzne o autorach czytanych tekstów; znajduje informacje w różnych źródłach, redaguje notatki i hasła encyklopedyczne - charakteryzuje styl każdego z autorów, wskazuje charakterystyczne środki językowe i stylistyczne - *odczytuje dziennik Tyrmanda (fragmenty) jako demistyfikację rzeczywistości PRL-u

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę obejrzanego filmu; wykorzystuje potrzebne konteksty: historyczny, polityczny, społeczny i egzystencjalny – wskazuje i interpretuje środki filmowe (na przykładzie wybranych scen) – syntezuje wiadomości na temat ograniczania wolności słowa przez reżim komunistyczny; znajduje wiadomości w różnych źródłach, tworzy bazę danych – zabiera głos w dyskusji na temat konformizmu i nonkonformizmu intelektualistów w państwie totalitarnym; formułuje tezy i uzasadnia je; wykorzystuje w argumentacji wiadomości z przeczytanych tekstów 	
KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE		
<p>1. Elementy sytuacji komunikacyjnej i funkcje tekstu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa pojęcie aktu komunikacji językowej – wyjaśnia, czym jest sytuacja komunikacyjna – wymienia elementy sytuacji komunikacyjnej (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst) i objaśnia je na przykładach – rozpoznaje i określa funkcje tekstu (ilustruje je przykładami) <ul style="list-style-type: none"> • informatywną • ekspresywną • impresywną • poetycką (estetyczną) • *fatyczną • *stanowiącą • *magiczną – rozpoznaje w tekstach funkcję perswazyjną; wie, że jest ona odmianą funkcji impresywnej – wskazuje rodzaje tekstów o przewadze określonych funkcji – rozpoznaje i określa funkcje języka (ilustruje je przykładami) <ul style="list-style-type: none"> • poznawczą • komunikacyjną • społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia język jako uporządkowaną strukturę, określając relacje między jego jednostkami – definiuje akt komunikacji językowej, jego składowe, a także funkcje tekstu <ul style="list-style-type: none"> • informatywną • ekspresywną • impresywną • poetycką – rozpoznaje ww funkcje w tekstach – tworzy teksty eksponujące określony rodzaj funkcji
<p>2. Razem czy oddzielnie? O pisowni wyrazów i ich połączeń (część II)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zasady pisowni <ul style="list-style-type: none"> • partykuły trybu przypuszczającego <ul style="list-style-type: none"> ▪ z czasownikami ▪ ze spójnikami i zaimkami ▪ z innymi partykułami • partykuł innego typu • przyimków złożonych • przedrostków, w tym przedrostków bardziej samodzielnych znaczeniowo • liczebnika <i>półtora</i> • elementów <i>ćwierć</i> i <i>pół</i> • złożonych nazw miejscowości • podwójnych nazwisk • par bliźniaczych oraz innych połączeń wyrazów • zapisów mieszanych cyfrowo-literowych i literowo-literowych – stosuje wyżej wymienione zasady, tworząc teksty własne i redagując teksty cudze – wskazuje wyjątki od tych reguł – zna zasady odmiany liczebnika <i>półtora</i> – rozstrzyga wątpliwości ortograficzne, korzystając ze słowników 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje sytuacje, w których te same połączenia wyrazów (ciągi liter) pisane są raz łącznie, innym razem – rozdzielnie; uzasadnia je – uzasadnia pisownię połączeń wyrazów, odwołując się do zasad ortograficznych (zasady morfologicznej, historycznej, konwencjonalnej); wybiera zasadę właściwą w danej sytuacji

<p>3. Język potoczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje terminy: język potoczny, słownictwo potoczne, sytuacja komunikacyjna - rozróżnia sytuacje komunikacyjne publiczne i prywatne - charakteryzuje obraz świata, zawarty w potocznym słownictwie i frazeologii - przedstawia najważniejsze cechy potocznego słownictwa i frazeologii (np. nacechowanie emocjonalne, charakterystyczne słowotwórstwo, składnia) - odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa nacechowanego emocjonalnie i nacechowanego stylistycznie; podaje przykłady - rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym - wskazuje we współczesnym języku potocznym słownictwo oceniające pozytywnie - rozpoznaje elipsę i anakolot w tekście - podaje najczęstsze cechy potocznej wymowy - rozróżnia pojęcia stylu i stylizacji - rozpoznaje stylizację na język potoczny w utworach literackich - redaguje notatki z lekcji (w różnych formach graficznych) 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że język potoczny stanowi centrum polszczyzny - *wyjaśnia, na czym polega antropocentryzm języka potocznego; podaje przykłady świadczących o tym form z różnych poziomów języka - uzasadnia, że słownictwo emocjonalne w języku potocznym służy głównie negatywnej ocenie człowieka - wykazuje w języku potocznym wpływ języka mówionego na składnię - wyjaśnia, czym są elipsa i anakolot; uzasadnia, że są typowe dla języka potocznego - definiuje terminy: wyrazy nacechowane stylistycznie, wyrazy potoczne, wyrazy pospolite, wulgaryzmy; wykazuje różnice między ich znaczeniami - definiuje termin: kolokwializacja - redaguje definicję, hasło encyklopedyczne
<p>4. Od nowomowy do neonowomowy</p> <p>Perswazja, manipulacja, propaganda, indoktrynacja</p> <p>Język reklamy</p> <p>Język polityki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia określenie „nowomowa” i podaje jej przykłady; objaśnia jej funkcje - przedstawia obraz świata i człowieka stworzony przez komunistyczną nowomowę - wymienia i objaśnia funkcje nowomowy: <ul style="list-style-type: none"> • perswazyjną • zakłócającą • rytualną • kontrolną • magiczną - wyjaśnia znaczenie i pochodzenie określenia <i>homo sovieticus</i> - wymienia językowe cechy polskiej nowomowy (formy czasowników, wielkie kwantyfikatory, konstrukcje o charakterze postulatywnym, określenia wojenne, nadawanie wyrazom nowych znaczeń i nowego nacechowania stylistycznego) - *wyjaśnia, czym jest tabu językowe i rozpoznaje jego obecność w tekstach - przedstawia przemiany językowe po 1989 roku (neonowomowę) - rozpoznaje w tekstach językowe cechy neonowomowy (gotowe schematy językowe, zapożyczenia z angielskiego, zmiana znaczeń słów) - *przedstawia najważniejsze cechy obrazu świata zawartego w neonowomowie - wyjaśnia terminy: perswazja, manipulacja, propaganda, indoktrynacja - przedstawia cele i cechy języka reklamy - charakteryzuje chwytów językowe stosowane w reklamie; rozpoznaje je w tekstach reklamowych - analizuje etyczne aspekty reklamy (na konkretnych przykładach) - przedstawia cele i cechy języka polityki 	<ul style="list-style-type: none"> - zna Orwellofskie pochodzenie określenia: nowomowa - ocenia, jaki wpływ miała nowomowa na świadomość społeczeństwa - uzasadnia, że komunistyczna nowomowa kreowała uproszczony, czarno-biały obraz świata (podaje przykłady) - charakteryzuje polską nowomowę pod względem językowym, omawia jej cechy - znajduje przykłady nowomowy w prasie (publicystyce) współczesnej - charakteryzuje neonowomowę pod względem językowym, omawia jej cechy - *opisuje obraz świata wyłaniający się z neonowomowy - wskazuje związki między perswazją i manipulacją oraz propagandą, wskazuje różnice pojęć - rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy (na konkretnych przykładach) - rozpoznaje perswazję i manipulację w języku polityki (na przykładach konkretnych tekstów)

<p>5. Działania na tekście – synteza. Trawestacja i pastisz</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna i stosuje procedurę pisania streszczenia – redaguje streszczenie wskazanego tekstu – streszczając dialog, stosuje właściwe konstrukcje składniowe – wyjaśnia, czym jest parafraza – *parafrazuje wskazany tekst, wprowadzając zamierzone cechy stylistyczne – wie, czym jest notatka syntetyzująca, zna i stosuje zasady jej redagowania – pisze notatkę syntetyzującą wskazanego zagadnienia (np. z tematu lekcji) – *objaśnia terminy: trawestacja, pastisz 	<ul style="list-style-type: none"> – zna różne sposoby (procedury) pisania streszczenia; wybiera ten, który jest stosowny do typu streszczanego tekstu i funkcji streszczenia – wskazuje różnice między streszczeniem a parafrazą – *wskazuje różnice między parodią, parafrazą i pastiszem
--	--	--